

PITANJA I ODGOVORI

VIŠEČLANA IMENA DRŽAVA U IMENIMA TRGOVA I ULICA

Čitatelj B.V. pita je li u hrvatskoj tradiciji pisanje *Trg Republike Hrvatske* ili bi ime trga trebalo glasiti *Trg hrvatske republike*.

Riječ je o dvama imenima sasvim različita sadržaja, koja se ne mogu zamjenjivati.

Prvo je ime, *Trg Republike Hrvatske*, izvedeno prema službenomu dvočlanomu imenu države, koje u nominativu glasi *Republika Hrvatska*. U njem su i jedan i drugi član imenice, drugi postankom poimeničeni pridjev koji je postao vlastito ime, pa je stoga ispravno oba člana u imenu trga ili ulice pisati velikim slovima, dakle *Trg Republike Hrvatske*. Ako bi se ime trga izvedeno od službenoga imena Republike Hrvatske kratilo, onda bi se *republika* pisala velikim slovom: *Trg Republike*.

Ime trga koji bi se zvao *Trg hrvatske republike*, u kojem bi pridjev *hrvatski* i imenica *republika* bili pisani malim slovima, kazuje da nije riječ o vlastitim imenima nego o svezi odnosnoga pridjeva *hrvatski* i opće imenice *republika*. Sadržaj bi imena toga trga upućivao na republički društveni ustroj, a ne, primjerice, na povijesni kraljevinski ili banovinski, a pridjevom *hrvatski* uza nj bio bi obuhvaćen hrvatski nacionalnopovijesni ili zemljopisni prostor.

Kad je riječ o hrvatskom kulturno-povijesnom prostoru, imenica *republika* javlja se pisana velikim i malim slovom, sukladno pravilima o pisanju službenoga i neslužbenoga imena. Velikim slovom pisala se u imenu glavnoga zagrebačkoga trga prije uspostave samostalne hrvatske države, izvedenom od službenoga imena Socijalističke Republike Hrvatske: *Trg Republike*. U publicističkim i povijesnim tekstovima u ulozi vlastitoga, ali neslužbenoga imena, piše se malim slovom

u svezama *Labinska republika* i *Seljačka republika*, jer je riječ o povijesnim vremenski ograničenim pokretima, a ne imenima država. Prva se odnosi na pobunu i kratkotrajnu uspostavu vlasti labinskih rudara u Istri 1921., a druga je popularno ime za kratkotrajnu vladavinu seljačkih vođa na prostoru nekoliko vlastelinstava u Hrvatskom zagorju tijekom seljačke bune Matije Gupca 1573.

Ono o čem se može dvojiti, a što u početnom pitanju nije postavljeno kao dvojba, jest raspored sastavnica *Republika* i *Hrvatska* u službenom imenu države. Bi li naime raspored *Hrvatska Republika* više odgovarao duhu hrvatskoga jezika? Zacijelo bi odgovarao i za nj ima obilje potvrda u međunarodnom imeniku država, ali to ne znači da zbog toga ime hrvatske države treba mijenjati. Dapače, bolji poznavatelji povijesnojezične stilizacije državnopravnih instituta daju prednost rasporedu *Republika Hrvatska* kao izrazu posebnoga strukovnoga jezika. Njemu bi odgovarao i raspored u pisanju službenoga titularija, primjerice *nadbiskup zagrebački*.

U hrvatskom su se jeziku pri prevodenju uobičajila dva načina redanja članova u višičlanim službenim imenima država.

U jednom se na prvom mjestu navodi imenica ili pridjev kojima se iskazuje državni ili društveni ustroj ili njegova ustrojbeni narav (republika, kraljevina, carevina, federacija, konfederacija, savez i dr.), a potom slijedi nacionalno ime države:¹ *Kraljevina Danska* (dan. Kongeriget Danmark), *Kraljevina Španjolska* (španj. Reino de España), *Narodna Republika Kina* (kin. Zhōnghuá Rénmín Gònghéguó), *Republika Austrija* (njem. Republik Österreich), *Republika Irak* (arap. Al-Jumhuriyah Al-Iraqiyah), *Republika Poljska* (polj. Rzeczpospolita Polska), *Sa-*

¹ Sva su izvorna imena država preuzeta s Hrvatske Wikipedije.

vezna Republika Njemačka (njem. Bundesrepublik Deutschland), ...

U drugom se na prvom mjestu navodi nacionalno ili zemljopisno ime, a na drugom državna ili društvena ustrojbeni narav: *Francuska Republika* (fr. République Française), *Slovačka Republika* (slov. Slovenská republika), *Talijanska Republika* (tal. Repubblica Italiana), *Ruska Federacija* (rus. Российская Федерация / Rossijskaja Federacija), *Švicarska Konfederacija* (njem. Schweizerische Eidgenossenschaft, fra. Confédération suisse, tal. Confederazione Svizzera, retorom. Confederaziun Svizra)...

Iz odabranih se primjera razabire da se raspored članova uglavnom poklapa s rasporedom u jeziku izvorniku. Izuzetak su imena u francuskom i talijanskom državnom imenu, kojima su pridjevi u izvorniku u zaimeničnom položaju pa su u hrvatskom prevedeni s pridjevom na prvom mjestu, što je strukturno bliže neutralnomu hrvatskomu stilu: *Francuska Republika*, *Talijanska Republika*. Kad je riječ o imenu *Švicarske Konfederacije*, u kojoj je četirijezičnost ustavna kategorija, jedino je u njemačkom izvorniku na prvom mjestu povijesno državno ime, što se poklapa s ustrojem njemačkoga jezika, a u drugim se ustavnim jezicima, sukladno njihovoj jezičnom ustroju s pridjevom na drugom mjestu, državni ustroj našao na prvom mjestu državnoimenske sintagme. Sukladno postupanju u imenu francuske i talijanske države, očekuje se istoredni hrvatski prijevod za sva četiri jezika, s pridjevom na prvom mjestu.

Sukladno iznesenom u nastanku službenih imenima i njihovim prilagodbama hrvatskomu, jasnije je otkuda u Zagrebu *Trg Francuske Republike*, *Ulica Republike Austrije* i *Trg Republike Hrvatske*.

Pri prevodenju imena drugih država na hrvatski nije se uvijek pazilo na jednoznačno modeliranje, pa se tako za izvorno američko ime United States of America (akronim USA) u hrvatskom ustalio lik *Sjedinjene Američke*

Države (akronim SAD), a za izvorno englesko ime United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (akronim UK) ustalio se lik *Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije* i *Sjeverne Irske*. Riječ je o različitom prevodenju pridjeva *United* u imenima *Sjedinjenih Država* i *Ujedinjenoga Kraljevstva*, ali i u imenu *Ujedinjenih Arapskih Emirata*. U suvremenim hrvatskim jednojezičnicima i Hrvatskom jezičnom portalu ne može se utvrditi pouzdana značenjska razdvojba glagola *sjediniti (se)* i *ujediniti (se)* te imenica *sjedinenje* i *ujedinenje* u političkom jeziku. Dio izvornih govornika uz *sjedinenje* vezuje „potpuno političko stapanje“, a uz *ujedinenje* „očuvanje dijela političkoga subjektiviteta“, što bi trebalo dodatno istražiti.

Jezično je zanimljiva i hrvatska prevedenica *kraljevstvo* za engleski lik *Kingdom*, koja upućuje na prostor, za razliku od *kraljevine*, koja upućuje na unutarnji ustroj, što u rječnicima općega hrvatskoga jezika nije razlučeno iako primjeri iz frazeoloških zapisa upućuju na takvu razlučbu: Navodni očajnički povik engleskoga kralja Rikarda III., čiji je konj zaglibio u močvarnom tlu u bitki kraj Boswortha 1485.: „Konja za *kraljevstvo!*“ (ne za *kraljevinu!*), te frazem iz religijskoga jezika *Kraljevstvo nebesko* (ne *kraljevina nebeska*). U tom bi se kontekstu moglo tumačiti i službeno ime maloga Luksemburga: Veliko *Vojvodstvo* Luksemburg.

U novije se vrijeme u višečlanim imenima pojedinih država navodi religijsko određenje: *Islamska Republika Iran* (perz. Džomhūrī-je Eslāmī-je Īrān), *Islamska Republika Pakistan* (Islāmī Džumhūrījat-e Pākistān). Ono je istaknuto kao znak korjenitoga društveno-političkoga zaokreta unutar iste države ili političke pobjede jedne vjerske skupine koja je uspostavila političku vlast i stekla međunarodni legitimitet na dijelu nekadašnjega državnoga prostora višekonzesionalne države.

Nataša Bašić